

kibaru

a bè bò kalo o kalo "AMAP" ka yamaruya kònò

KONOKO

• **NYE 2: KA BO MALI BALIKUKALAN BAARADA «DNAFBA» LA.**

Kunnafoni sòrôlenw, KIBARU fè, balikukalan nafa n'a yiriwali kan Mali jamana kònò.

• **NYE 3: HADAMADENYAKOW ANI KENEYAKOW NI SOROKOW KUNNAFONIW:**

Nin minòrò kunnafoni fanba nyèsinnen bè SIDA de ma, n'o ye bana jugu sidònbali ye, fura ma se, ka sòrò min na fòlò, n'a kèlen bè ka dinyè nyininikèlaw nyègan, ka hadamadenw jawuli, bawo, a sòrò ka teli, jènèya sira kan.

• **NYE 4 ANI NYE 5: KIBARU KANUBAGAW KUMA YORO:**

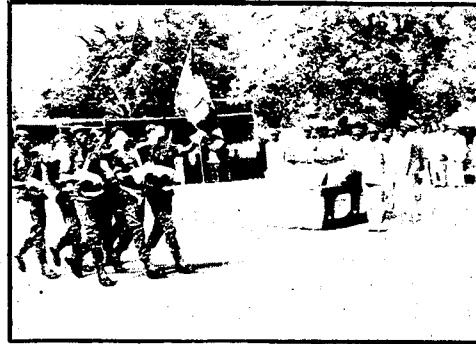
Kalo o kalo nin kènè labilalen bè KIBARU kalanbagaw ka hakilinataw n'u ka kèwalew jirali kama.

• **NYE 6 NI NYE 7: SEKO NI DONKO JIRALI KENE:**

Jònkolonin MARIHERI ka maana tò bè bò nin nimòrò kònò ani poyiw ni kuma kòròmaw, minnu kalanni bè dò fara bée ka dònniya kan.

• **NYE 8: NYOGONDEME:**

O kunnafoni nyèsinnen bè Mali fiyentòw ma, minnu t'a fè, ka to kò, fasobaa-ra la.

"UDPM" sekeretèri zenerali dankan Bubakari JALO fatura

Karidon, san 1989, feburuyekalo tile 5 don, Mali kelenya pariti «UDPM» sekeretèri zenerali dankan, Laji Bubakari JALO fatura, Mòsuku «URSS» faaba kònò.

A janaja min kèra Bamakò, o labènw girinyara kosèbè, k'a d'a yèrè jòyòrò girinya kan, faso ka nyètaa sira kan. A kènè kan, «UDPM» sekeretèri Zeneral, Peresidan Musa TARAWELE ye jala d'a ma, min fana girinya ka kan n'a ka cèsiri ye.

A fatuli gintanw sankòròtali b'a jira ko saya bè mògò dun, nka saya tè tògò dun.

Ka bò Mali balikukan baarada "DNAFLA" la

Mali Balikukan baarada «DNAFLA» ka kunnafonilasela yamaruyalen min bè a ka ciyakèda kunnafoniw lase «KIBARU» ma, n'o ye Ibarahima KANTE ye, o ye min sòrò k'a di Kibaru kanubagaw n'a lafasabagaw ma nin kalo in na, balikukan wale nafamaw kan, o filè aw kòrò nin ye:

**AMIPJ/GJ KALANDENW KA FOLI
KA NYESIN «DNAFLA» MA.**

AMIPJ/GJ ye denmisènjèkulu min ye, min tòndenw ye lakòlidewn ye, minnu tilala kalan na, n'u ma baara sòrò.

Balikukan nyèmògòw n'a baarakèla tòw bée lajèlen, denmisènjèkulu nyèmògòw, kalandenw, jama cè ani muso:

An bè kènè min kan bi, o ye nisòndiya kènè ye. An sewalen don k'a d'a kan, bi tarata, san 1989, zanwuyekalo tile 3 an ka kalan bè kuncè. Kalan in daminèra desanburukalo tèmènen tile 12. Anw kalandenw bolo, a kèra hòrònya kalan ye, a kèra yèrèdòn kalan ye.

Anw tun tununnen don, barisa an tun bè bamanankan fò nk'a t'a dòn fèn min don. Sisan an bè se k'a kalan, an bè se k'a sèbèn. O ye kunnandiyaba y'anw bolo. Nka bamananw ko: «sanni i k'a fò: jònni-kunnandi, a fò i sababunyuman». O de kama, an bè foli bila ka nyèsin an ka kalan in sababunyumantigila mògòw ma. An b'an k'an jèkulu nyèmògòw fo k'u walenyumandòn u ka miiriya nyuman na.

An bè foli fana kè k'a nyèsin balikukan baara kuntigi ma ani a jènyògònw bée lajèlen. Nka an ka foli kèrènkèrènnen bè ka nyèsin an karamògò timàndi fila ma, Ibarahima Kante ani Sumana Kane.

Kalanjè ni sèbènni tèmènen kò, u y'u seko n'u dònko bée jira an na, walasa an fana ka se ka taa an ka dònniya in latèmè konyuman an balima togodalamaw ma. An b'u fo k'u walenyumandòn. U ka baara nyèna. Nka an b'a fò aw n'a kuntigiba ye ko nin t'a bannen ye.

Kalan in bè kuncè bi, nka anw n'aw ka jèkawale bè juminè bi, k'a d'a kan an kuntilennaw kèra kelen ye, an farala aw kan kunfinya kèlèli la ka bò jamana kònò. O de kama an b'a nyini aw fè, halisa aw k'an bilasira, walasa, an b'an ka gèlèya nataw kurutigè.

Yanni an k'an ka foli kuncè, an bè dugawdon kè aw ye san kura in hukumu kònò. Ala k'aw ka baara tò sinsi, Ala ka san kura in hèrè caya.

Aw ni ce! Aw ni baraji!

**AMIPJ/GJ denmisènjèkulu
Bajalan 3nan B.P: 3179**

Bamakò

BALIKUKALAN KA FOLI KA NYESIN DENMISENJEKULU AMIPJ/GJ MA.

Bi ye aw ka dògòkun saba kalan kuncèdon ye.

Caman kèra, nka min tora o de ka ca, barisa aw bèna taa aw ka dòntaw de waleyà an ka dugu misènw kònò. O tuma, laadilikan minnu fòra aw y'e aw karamògòw fè, aw kana nyinè u kò, aw y'aw hakilito u la. Kalanden kalan ka gèlèn kosèbè.

A'bèna taa aw faw, aw baw, aw kòròw, aw dògòw de kalan, o de kama a'ye se aw yèrè la i n'a fò aw karamògòw y'a fò aw ye cogo min na. Aw yèrè m'a fò wa :

«K'aw karamògòw y'u seko n'u dònko bée jira aw la walasa aw fana ka taa aw ka dònniya latèmè konyuman aw balima togodalamaw ma». Aw ko fana k'aw ni balikukan baarada ka jèkawale bè daminè bi ka d'a kan an kuntilennaw kèra kelen ye kalanbalya kèlèli la ka bò jamana kònò. N fana b'a fò aw ye ko balikukan baarada b'aw ka bila la su ani tile, a kèra gafekow ye o, a kèra nyininkaliw ye o, balikukan baarada baarakèlaw bée b'aw ka bila la, sanni n ka kòròfò in kuncè, aw yèrè sanbèe, sanbèe, aw sitigiya la, san min tè nin ye, an ka jè ka k'e nyögòn fè baarakènyögonya la, balimaya la. Aw ni ce aw ni baraji aw ka tulomajò la.

bamanankan

Alamadi.....	mariage sans dot
alamisa.....	jeudi
alikiyama.....	au-delà
alimèti.....	allumette
an.....	nous
alisilamè.....	musulman

ba.....	chèvre
baa.....	mille
baara.....	travail
babolo.....	bras du fleuve
bajalan.....	canal
baju.....	origine

da.....	coucher, croire
daaba.....	animal
daba.....	encre
dafu.....	sisal
dabiri.....	renverser, retourner
dafalen.....	serment

jaabi.....	réponse, répondre
jabi.....	henné
jabibi.....	ananas
jahadi.....	catastrophe, guerre
janfa.....	trahi, trahison.

fa.....	folie
faaba.....	capitale
faden.....	rival
farajèla.....	Europe
farafinna.....	Afrique noire.

ga.....	foyer, cuisine,famille
gaala.....	huître
gadonmuso.....	ménagère
gafe.....	livre
gala.....	indigo
goni.....	chaud, feu

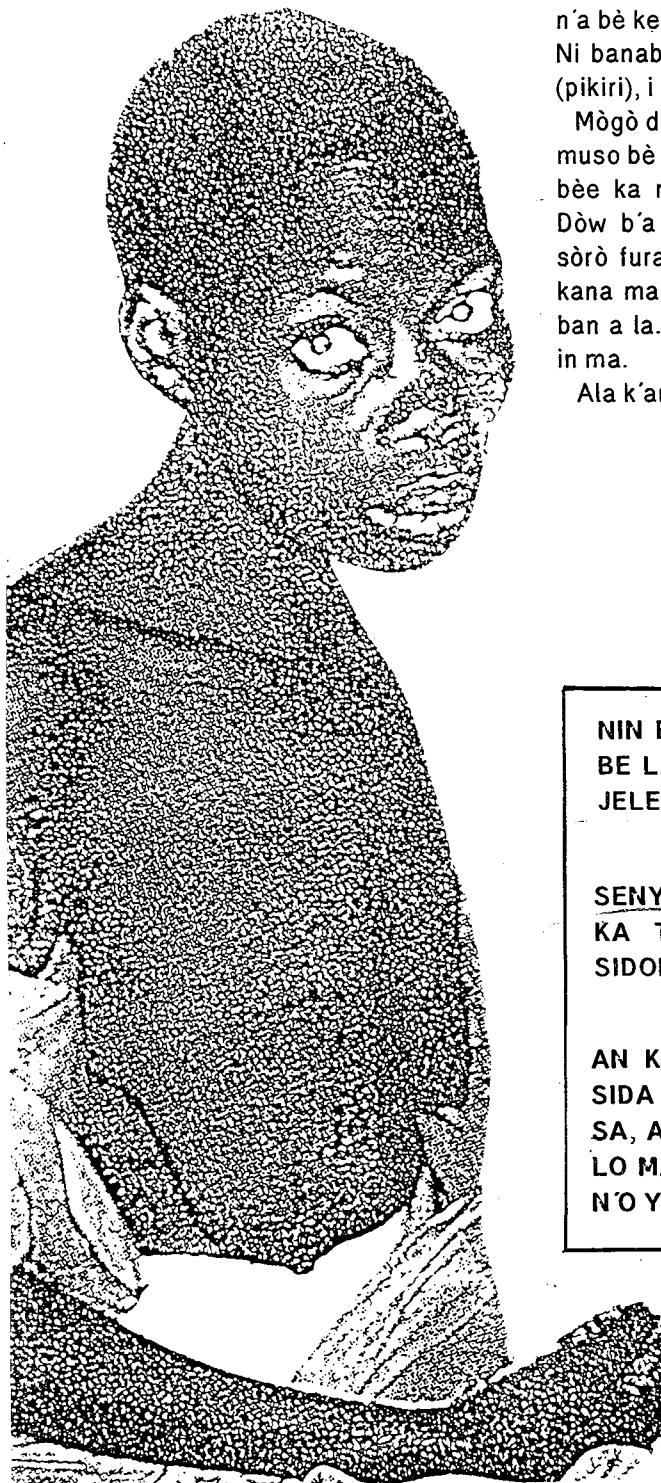
kaadò.....	dogon
kaare.....	autobus
kaba.....	clé!
kari.....	dimanche
karaba.....	forcer

jaabi.....	répondre
lasigiden.....	ambassadeur
lasiran.....	effrayer
lè.....	porc, cochon
lètèrè.....	lettre.

SIDA: an k'an yèrè tanga

Bana sidònbalì dò bangera dinyè kònò, dònñikèlaw ni nyininikèlaw dësèlen bë min na. Dògòtòròw y'u sen don k'u bolo don, u ma cogo si dòn a la.

Bana in tògò ko «Sida».

A taamashiyèn dòw filè : banabagatò fanga bë dògòya, kunkolodimi walima kònòboli banbali bë banabagatò sègèn. Banabagatò dòw yèrè ta bë ye u wolo fè.

Bana min don, fura t'a la fòlò. N'a y'i minè, Ala dòròn de b'i b'a la.

A bë sòrò cogo di ? Ni cè ni muso jèra, n'a bë kelen na, laala dò in b'a sòrò.

Ni banabagatò dò ka binyè kèra k'i sògò (pikiri), i bë bana in sòrò.

Mògò dun bë tanga a ma cogo di ? N'i ni muso bë jè walima, muso ni cè kura bë jè, bëe ka mananin (kapòti) don i yèrè la. Dòw b'a fò mananin ma bòrènin. A bë sòrò furafeereyòròw la (faramannsi). Cè kana maloya ka bòrènin don, muso kana ban a la. O de bë mògò kisi bana juguba in ma.

Ala k'an tanga «Sida» ma.

Musa Jaabi
Bamanankan karamògò
Balikukalan baarada
Bamakò

**NIN BEE DE KOSON DOGOROW
BE LATOMONI NYINI AN BEE LA-
JELEN FE CEKO NI MUSOKO LA.**

**SENYERELA B'AN KISI SIDA MA
KA TEME JENEYA KAN MOGO
SIDONBALIW FE.**

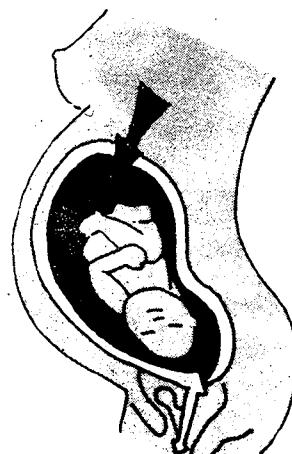
**AN K'A DON KO FURA WERE TE
SIDA LA YERETANGA KO: O LA
SA, AN MAN KAN KA KE: «AN BO-
LO MANA BEN MIN MA, AN KA JE
N'O YE».**

SIDA ye bana ye, cè banabagato bë se, ka min yèlèma, a cènyògòn fè, n'u jèra nyògòn fè, dilan na, O kòrò ye ko: cè fila bë se, ka SIDA bila nyògòn na, i ko cè minnu bë jè ni nyògòn ye.

Cè ni muso mana jè, dilan na, ni SIDA b'a dò rò kelen min na, o tigi b'a bana yèlèma kènèbagatò fè. Siga kisè kelen t'o yèlèmali la.

Ni SIDA bë muso lasiritò min na, o den bë se, k'a bana sòrò, a ka kònòmaya-waati la, wali, à jigintuma.

kibaru kanubagaw

KA BO SIRAKOROLA

Cèkòròba kelen tun bè dugu dò la, masakè don nka denkè wolonwula b'a fè minnu si ma muso ta. Denkè fòlò tògò ye ko Nci. Don dò la, u wulila k'u bè taa muso nyini. O y'a sòrò dògòkè ncinin dò bè yen min tògò ye ko Wali n'o ye nyègan ye. A k'a bè taa kòròw nòfè muso nyini yòrò in na, Wali ka n'u kò, u ko, o bëna u ka muso ko tinyè. Nka dògòkè in tun. b'a dòn k'a kòròw bè ka taa subagamuso de denw nyini furu la, a t'a fè subagamuso in ka kòròw dun.

U jiginna musokòrònin dò kan denmuso wolonwula b'o fana bolo, cè t'olu si bolo. Taamakèlaw dantigèlen, jatigimuso k'o tè baasi ye k'a b'a denw wele ka kuma in da u tulo kan. A kuma laselen denmuso wolonwula k'o tè baasi ye barisa cè t'olu si fè.

Jaa musokòrònin ye subaga ye nka Nci t'a dòn, a terikè t'a dòn; Wali kòni b'a dòn, bawo Wali ye nyègan ye. Jatigimuso hakili ye k'u cè saba in dun. Sukolen, a ye denmuso wolonwula in ni cè saba in bila so kelen kònò. O tumana ni sukòròbayara Wali bè denmuso wolonwula yèlèma ka kè cè fila in ye, ka cè fila in yèlèma ka kè denmuso wolonwula ye, walasa k'a kòròw kisi saya ma, barisa musokòrònin ni Wali de dara nyògòn fè.

Dugu kò n'a nyè dalen tuma min na, subagamuso wulila k'a lajè fòlò n'o y'a sòrò Wali sunògora, a bè taa Wali kòròw faga. A y'a ka mògò faga murunin bò dilan kòrò, a ko: n'na n'ka murunin tinyèkun n'ka mògòfaga murunin tinyèkun, Wali wulila k'i kanto: mama n'yèrè ta tinyèkun i ta kérèfè. A ko: Wali, e ma sunògora fòlò wa?..

Waati dò selen, musokòrònin wulila n'a ka muru ye, na n'ka n'ka murunin tinyèkun mògòfaga murunin tinyèkun Wali ma kuma. A seginn'a kan tugun, Wali ma kuma barisa, o y'a sòrò Wali tilala a ka kétaw la.

Musokòrònin dorñà ka taa denmuso wolonwula yèlèmalen ka kè cè fila in ye, a y'u kantigè.

Dononkòrò kasilen sann'ale yèrè ka kunun ka bò sunògora la Wali taara denmuso wolonwula yèlèma k'u k'a kòròkè cè fila ye. Olu yèlèmalen nyèdara denmuso wolonwula sudalen kan, u ko: Ee!...Wali k'u ma: ko ni ne tè musokòrònin in tun b'a bèè kantigè wa yèrè nyini kènè filè aw kòrò n'o tè ni musokòrònin y'an sòrò, a b'an bèè faga. U taara so.

Dugujèra...mògò ma bò kènèma musokòrònin ko: Ee!...wa ninnu ka cèko diyalen b'u la dè, i jò n'ka taa u lajè. Musokòrònin taara, a y'a sen ta ka bila so kònò, a cèenèna denmusow joli la ka bin. A ko: Ee!...Wali ye n'faga koyi... Ee!...Wali fèerèla n'ma, Wali ye n'sigi n'sentègè kònò, nka nin t'an fara nyògòn na.

Musokòrònin y'i yèlèma ka kè sungurun nyumanin ye ka taa Nci Fakè fè yen ko: ale nana k'a k'a furu ka di Nci ma. Masakè ko: Ee!..nka nin diyara n'ye, bì ma ne bila muso nyini na Nci ye. N'ma muso sòrò, muso ka n'i yèrè di n'ma, nin sèbè diyara n'ye. A ye Wali wele ko: muso in nana ko k'a furu ka di Nci ma. Wali ko: tuu!... musokòrònin sungurun don ko mògò muso tè. U ye Wali minè ka gosi kosèbè ko Wali bén'u ka musoko tinyè. Wali ko n'o don, k'u k'a furusiri Nci ma. U ye muso furu, sukolen ko Wali ka taa muso bila so kònò, a taalen a bila, Wali ko: so kònò na, dalan, sanfèla ni dugumala n'kòròkè kalifa b'aw la. Wali y'i kòdon. Dugutilalen, a ye Nci nyè fila bò k'a bè bò, dalan ko: Ee! bè taa min? Soda ko: yan kòni tè... A ye Nci nyèkili don a nòna k'i da.

Dugujèra... Wali ko Nci, i tè muso in bila. U seginna k'a gosi tugun, k'a b'a fè k'a kòròkè ka musoko tinyè.

Sukora ko Wali ka taa muso in bila so kònò Wali taara n'a ye, nka nin sinyè in na, a m'a kòròkè kalifa. Sukòròbayalen, muso in ye Nci nyèkili fila bò ka taa n'u ye fò a ka dugu la.

Sògòmada fè, Nci ma bò muso in fana ma bò kènèma fò ka tile kòròta.

Masakè kamana gamma, a ye Wali wele tugun, i tè taa Nci lajè,..dògòkè taar'i jò da la ko: Nci mun de b'aw la?...

Nci ko: ko muso in y'a nyèkili fila bò ka

taa n'a ye dè...

Dògòkè k'a m'a n'm'a fò k'e k'a to yen, ko musokòrònin sungurun don nka n'aw tè fèn k'e ne la n'bè taa u nòfè kana n'u ye. N'i sera k'o k'e mògò si tè se ka fosi k'i la bilen...

Wali y'i yèlèma ka kè musokòrònin mòden nyè kelen dò ye ka taa musokòrònin sègèrè ko: mama, anw ka nyènajè sera n'nyèw man nyi, o maloya bè ne la ni nyèkili kuraw b'i fè yan, i kah'o dò di yan. N'mòdennin nyèkili kuraw ni kòròlenw kòni bè yan. Ko: ni nyènaje tèmèna, i ka na n'u ye, nyènajè tèmèna fò ka san kelen kè, musokòrònin y'i da k'i miiri, a ko Wali de nalen b'a kòròkè nyèkiliw minè nka nin t'an fara nyògòn na. A y'i yèlèma ka kè falimuso belebele ye ka taa Wali nòfè bagangènyòrò la bilakoroninw yèlènnna fali in kan Wali nan'i jò ka fali lajè, a ko: An!...han!... musokòròfali n'tè yèlèn nin bala, a y'a gosi n'a ka bagangèn bere ye fali bolila ka taa fo a bòyòrò la.

Wali kelen ye baw gèn ka na dugu kònò. Mògòw ye Wali nyinninkà bagangènden tòw la. A k'u yèlènnna fali dò kan, min taara n'u ye. A ko cèkòròbaw ma: n'aw tè fèn k'e ne la, n'bè se ka na n'i dugu bilakorow ye. Wali y'i yèlèma ka don musokòrònin ka misimuso kònò ka kè misiden ye. Misimusokòrò in sinw nana bòli daminè, musokòrònin nan'i jò misi in ma ko n'a den kéra misibilen ye, k'o ye Wali ye, nka n'a kéra misifin ye, o y'ale ka misiden ye. Wali fana y'i yèlèma ka kè misiden finman ye misimuso in kònò fo misi in nana jigin misiden finman in na, a k'o y'ale ka misiden ye, a ye misidennin siri ga kòrò.

Denmisènnin minnu nana k'olu ka misidennin kòlòsi k'a bè taa dògònyini, a taalen kò, misidennin ko bilakorow ma: n'tè misi ye dè... n'n'an'aw de nòfè, n'ye Wali de ye, ni musokòrònin natuma ser'a k'an siri ni fu jalannin dò ye n'bè se ka n'pan ka min tigè. U y'a siri n'o ye musokòrònin ye dògò yuuri ka bin yòrò min misidennin ye fu tigè k'a hèe...

kuma yòrò

bilakorow tugura misiden kò, ka gèn, a ye Wali ka dugu sira minè... bilakorow y'a gèn fo dugu kònò misiden ma jò. A selen, a y'i yèlèma k'i kè Wali ye ka t'a fò dugutigi ye k'a nana ni dugu denmisènninw ye. Dugumògòw y'a fo.

Musokòrònin y'i sigi ko bi ka di sini ka di bilakorow ma segin sango misiden, a hakili y'a sòn ko mògò si tè nin ye ni Wali tè nka ko nin m'u fara nyògòn na.

A y'i yèlèma ka kè nsiraju belebele ye ka taa sigi dugu sokènè kan. Denmisènninw girinna ka muru ta ka taa nsirafura tigè, Wali somògòw k'a ka taa, k'ale tè yèlèn musokòrò nsira kan, u y'a gosi... a ko ni ne bè yèlèn, aw bè tiganikurun dò kisè bò k'o jeni k'o di n'ma. U y'o jeni ka d'a ma, a y'o kè bòrè kònò. A nana yèlèn nsira kan, a sòrla k'i lamaga ka denmisènninw bée lajèlen bin fo Wali kelen. A taara ni Wali ye sufè.

Nsira selen furancè tila la, a ye Wali bila foroko kònò k'a dasiri. A ko: Wali n'sègènnna e nòfè sa dè... nka Ala y'i da n'ye bi n'b'i jeni k'i dun. A y'a mòdennin sigi foroko kòrò ka taa dògonyini. Wali y'a bolofa tiganikurun na k'o k'a da k'o nyimi. Musokòrònin mòdennin ko k'o dò d'ale ma, Wali k'a ka foroko foni, a y'a foni ko Wali ka dò d'a ma. Wali k'a ma ko tiganikurun bë foroko kònò, a ka don ka dò ta. A donnen Wali ye foroko da siri, k'i yèlèma ka kè musokòrònin mòdennin ye k'i sigi foroko da la.

Musokòrònin nalen ka bò dògonyini na dòròn a ye tasuma don dògò la, ka foroko fili taakamìha, a mòdennin ni foroko jeninen kò Wali wulila k'a fò a ye k'a y'a mòden jeni a m'ale jeni. Wali taara so.

A y'i yèlèma k'i kè baji belebele ye ka taa Wali ka dugu lamini.

Cèkòròbaw y'u fara nyògòn kan k'u ka degun jira bajikurako in na.

Wali k'u ma ko bajiko in tè kamanaganko ye k'u bëe ka taa gàlamakura kelen ni safunèkun kelen nyini ka na n'o ye.

U nalen, Wali ko k'u ka kelen d'ale yèrè ma. A bilala jama nyè ka sin baji ma, Wali ye galama fa jì la ka safunèkun kelen bila jì in na ko n'a y'a ta fili yòrò min na, aw fana k'aw ta fili yen. A sòrla ka safunèkun kelen in fili jì cèmancè la, cèkòròbaw y'a ladege, gòngòn wulila baji sinna ka ja teninò musokòrònin sigilen tora duguma, Wali y'i tègè ci a kun na ko: musobakòrò n'a julataafè tè s'ale la.

Banjugu Jara animatèri
Sanamani Sirakòròla
(Kulukòrò)

NKUNANFAGIBA

Nin kèra cè dò ye. A ka dugumògòw y'a gèn k'a bè nkunafagiya kè kojugu. Cè yèlèmara wula kònò. O y'a sòrlò cè wèrè ye kòlòn sen a ka foroda la sogow nyè.

Cè yaalatò sufè, a taara bin kòlòn in kònò; waraba yalaatò binna cè kan; suruku fana binn'u kan; waraninkalan, satutu ani toto, olu fana binna kòlòn kelen in kònò sufè nyògòn kan. Nka u si ma fèn kè si la.

Dugujèra, kòlontigi taara'a ka kòlòn lajè a kabakoyara a ko: i n'a fò aw fèn wòorò binna nyògòn kan, aw si ma fèn kè si la, ne fana b'aw labò, n'tè fèn k'aw la. Cè ye waraba dèmè ka bò kòlòn kònò; waraba ko n'b'i ka walenyuman sara kòfè. A ko cè ma, mògò min bë kòlòn kònò, i kan'a labò dè; a ye suruku layèlèn ka bò kòlòn kònò: suruku ko n'b'i ka walenyuman sara Kòfè; qka i jija mògò min bë kòlòn kònò, i kan'a labò dè. A ye waraninkalan ni satutu ni toto layèlèn. Olu bëe seginna kuma kelen in kan.

Kòlontigi taatò, cè y'i kanto kòlòn kònò: i kana taa ka n'to. I kana daabaw ka kuma minè, sabula, e mògò, ne mògò; n'i ye n'a bò kòlòn kònò, n'bè k'i dògòkè ye, bawo fa tè n'fè, ba jè n'fè. Cè yèlènnen ka bò kòlòn kònò, u taara nyògòn fè.

Don dò la, waraba ye dajè minè ka t'a bila cè ka foroda la. A ko: i ka walenyuman sara filè. Suruku fana y'a ka walenyuman sara minankè la. Waraninkalan ye kònkokòdòn kè ka cè walenyumandòn. Toto ye dingè sen ka t'a bila masakè siso la, k'o ka sanu bòrè ta k'a di cè ma, a ka walenyumandòn sara ye.

Dugujèra, masakè ye mògòw dalajè k'ale ka sanu tununna. A ye mògòw sègèn kosèbè. Cè kèra sababu ye ka mògò min labò kòlòn kònò, o y'i dogo ka t'a fò masakè ye, k'ale bë cè min ka so, k'a ka sanu b'o de bolo.

Masakè ye jònw ci ka taa cè minè a ka so, k'a siri, k'a gosi. Cè ko sanu t'a bolo. Masakè ye cè bila nègè la. Sann'o cè nkunafagiba yèlèmara-masakè ka so. U tora ten fo masakè denmuso ka kònò wuli tuma sera. U n'o tò tora tile kelen ye, satutu taara cè sòrlò nègè la. A ko cè ma: an bëe y'a f'i ye i kana mògò in yèlèn ka bò kòlòn kònò. I bë nègè min na sisan, i bë nkunafagiba in de ka nègè la; nka sini ne b'i ka walenyuman sara; a y'a hakilina jira cè la ka taa.

Kònò bò tuma sògòma, satutu taar'i dogo nyaman-nyaman na sira kérèfè. Kònòbilalaw wulila; nyémògòw témèna; denmuso témè tuma satutu ye denmuso in cin. Kònòmuso binna duguma. Furakèlilaw nana dèsè.

Cè y'i kanto nègèla masakè ma ko fura dò b'ale bolo a sòrlò ka gèlèn, nka n'o kèra denmuso in na a bë kénèya.

Masakè ko cè ma a k'a fò. Cè ko: ale ka fura bë baara ni nkunafagi kunsèmè de ye. Masakè y'a ka mògòw bila ka nafigicèkòrò in minè k'a di cè ma. U taara kungo kònò jònw y'a kunkolo tigè k'a di furatigi ma. Jònw taalen so, furatigi ye satutu ka fura tigè ka taa so n'o ye, ka denmuso furakè. Denmuso kénèyara; masakè ye cè ladiya ni fèn caman ye. Satutu kèra sababu ye k'a bò nègè la.

Nin tun ye laadilikan ye k'a lase an balimaw ma.

Berema Keyita
animatèri kinyèdòba
(San)

Maana: Jònkolonni Mariheri

Masa ni Marimaladò seginna so. O kelen
Basi ko: - k'u ka bugunin jò u ye, jònw ka
ko kòlònnida la bawo bagantigiw don. U
ye bugu jò k'o fana tògò da jònkolonni.
Mariheri n'a. dògòmuso Ntèn yèlémara
yen.

O sigi de kònò Mariheri y'a kòròw ka
cikan sòrò k'u fakòròba NBèkun fatura
sèmènèdugu.

«Yeko ye fòko ye, wa yeko kèle tè ban».

A nalen sangafoli la, u ye fadenjuguya
siri a kama. O ma mèen Masa ye dinyè to.

Masa soseginnen, o y'a juguya; u taara
kòròtètigw ni bolitigiw nyini ka taa n'u ye
jònkolonni, k'u ka Mariheri faga. Nka, o
y'a sòrò Maladò n'a dògòkè Marimaladò
bè Sèmènèdugu, olu t'o kalama.

A kòròw ye kòròtètigw labila: - k'u ka taa
jònkolonni ka Mariheri faga, n'o kéra u b'a
ka nafolo tila d'u ma, u yèrè ka tila dò ta.

U y'u nyèjò nyògòn na k'u kanto: - kabini
anw ye mògò faga daminè ni layidu ma
d'an ma. An ka t'a faga joona ka na.

U selen jònkolonni, u y'a sòrò Mariheri
taara misigèn na. A dògòmuso Ntèn y'u
bisimila, ka sagamònè belebele faga u
ye. O kelen u ko: - NTèn kana tèmè npa-
lanw ni tilebin cè.

Wulafè NTèn y'a kòròkè kumbèn ni nyèjì
ye.

Mariheri k'a ma: k'a ka faga kèle la; a k'ale
ni mògò si ma kèle, nka, a siranna kòròkè
fagalilaw de nyè. A kòròkè ko: kana siran
bawo kòròtè fa tògò ye ko: i jogo. A nalen
u sòrò a ka du kònò, a y'u bisimila. A ko: -
n'ka jònw, a ye ntura minè k'a faga.

Korotètigw ko: - misi fagali kun tè, barisa,
i dògòmuso ye sagamònè fag'an ye k'a
ban.

Mariheri ko: - «ni musobakòrò ye nèn-
kunin kunun, cèbakòrò ka kan ka sa bal-
dingè da la».

A ye misi in faga.

Kòròtètigw tora ka nyògòn nyèda filè.

Dògòkè ko: - nin bè se ka kè, kòròkè ko: -
a tè se ka kè.

Mariheri ko: - mun tè se ka kè ?

Kòròkè ko: - i kòròkèw y'anw bila ka n'i
faga k'u b'i ka nafolo tila d'anw ma.

O foyòrò yèrè la Mariheri k'u ma: - o tè
baasi ye, n'yèrè bè n'ka nafolo tila d'aw
ma.

Kòròtètigw ko: - tinyè yèrè la, mògò man
kan k'e nyogon faga jamana wali dinyè
kònò.

U ye sigiyòrò nyini Mariheri fè ka k'a
siginyògòn ye: U sigira jònkolonni. Basi ye
denkè wolo k'o tògò da Samakòrò;

Balakònò Mamari fana ye denkè wolo

Balakònò dugu la k'o tògò da Samakòrò.

Mamari ka Samakòrò k'a fa ma: - ko ka
marakaw d'a ma.

A fa ko: - o ye maraka jumènw ko ye ?

- A ko: Gabidadugu marakaw kodon.

Fa ko : - ale te se ka Gabidadugu labila a
ye.

Nka denkè y'a jaguya. Mamari Kulubali
ye sokè baatan ni fila (12.000) d'a ma ka
taa Gabidadugu-kèle. Mamari Samakòrò
ni kèlebolo y'u nyèsin dugu kan. Samakò-
rò Mamari ye Gabidadugu filenkolon ci
k'a dagakolon ci kalo wolonfila san wo-
lonfila, su man di tile man di. A fòra ko
dilali tè gabidadugu ye ka Samakòrò to
balo la.

Balakònò Basi Kulubali denkè Samakò-
rò k'a fa ka marakaw d'a ma. A fa ko: -
maraka jumènw kodon?... A ko: - Gunbi-
marakaw. Basi ko: - soboli tè se Gunbi. A
ko: ka Gunbi d'a ma, a fa ye sokè (12.000)
d'a ma. Basi Kulubali denkè Samakòrò ye
Gunbi daminè, nka kèlebolo setuma y'a
sòrò marakaw ye selijò. A bènna seliba
dò ma. Kèlebolo bòra tula k'i bilisa nya-
gami selilaw cèma. U ye Gunbi sokònò-
minènw k'a kènèma minènw ye. Kèle ma
nyè bawo Gunbi kèra ntomon ye. «Warabi-
len mana jiridòn cogo o cogo, dugama-
sa b'a ni san cè. Jeliw sòròla ka nin yòrò
in fò:

- «Sinbala ni naani yasa ni sumagolo tufin
nènè kòròba, tufin nènè ncininin bara
safè, Mamuru dòngònè giligido baraga,
gire ntonbilen».

Basi samakòrò ko: - «Ala kan'a kè, ni Ala
y'a k'e fosi t'a la».

Fula ni kèlebolo bòra Masina ka n'i da
Senduradugu kòda la. O kèlekuntigi ye
Salanden Minanba ye, o ka jelikè ye
Jugudu ye.

Fulaw nana kèle bin bamananw kan
walasa k'u tuubi. (ka segin u kò ka taa Ala
ma). A bè fò waati in Bamananna ma
Sanabaka n'o ye Sebete ye bi (arondisi-
man).

Sanabakèlè cè farinw tun ye:

1 - Mariheri Kulubali Jònkolonni

2 - Sinbalani naani.

3 - Yasa ni sumanwuru.

4 - Tufin nènè kòròba.

5 - Tufin nènè ncininin.

6 - Banda Mamuru.

7 - Barasafè Mamuru

sekoni

8 - Dojènè Mamuru

9 - Gire ntonbilen

10 - Galamado Saga.

11 - Barikoro cunwan.

12 - Barikoro danba.

13 - Samakòrò jòya.

14 - Giligido Baraga.

15 - Balakònò Mamari tun bè Balakònò.

Ale de sogora ko fulaw bèna kèle bin u
kan. A y'a fò a ka nyamakalakè ye; nka o
y'a lagosi barisa, o k'a ma ko: - ko sogo ye
fa ye, n'i ye dumuni sèbèkòrò kè, i b'i da
ka sunògò ayiwa, wajibi sogo bè kè.

Mamari sogora fo sinyè saba, o de la, a
ko seginyagamè ma ko: - k'u ku fa k'u da,
bawo bilakoronin ye dononkòrò gèn n'a
bòra jibolifolon fè, a kér'a fa ye, ni ntura
ye sisan fara a kér'a fa ye jelikè seginya-
gamè y'i yèlèma k'i kè suruku ye ka taa
yaala kèledaa la. A y'a sòrò Minanba n'a
ka kèlebolo dalen bè Sendura kòda la.

Jelikè ye kèledenw ka misi fagalenw
nuguw bée ta, ka taa Mamari fè yen, k'a
ka sokèw ye tinyèli kè, a y'a fènw jir'a la.
Mamari ko: - wa kèle ma ban dinyè kònò
tile damadamadò in na. Salenden Minan-
ba ye mògò fila wuli k'u ka taa fò Baman-
nan ye, k'u k'u labèn k'a bén'u tuubi. O
cidèn tun ye Buwatu ni Fuladen wèrè
ye. U nana ci fò Mamari ye Balakònò. Ale
fana ye ci sama sanabadugu bée ma: - ko
fula bòra Masina k'a bén'an tuubi. U ye ci
bila Sagala Sanbajugu n'a dògònin Sanba
ma.

Sanbajugu kèle ka, nin ci mèn, a yèlèla
ha!...ha!...ha!...

K'ale bè san saba bò, a bè Ala deli kèle
la.

Ale yèrè ye nin kèlekuntigi ye.

A dògònin Sanba y'a wele sinyè fila, a
sabanan, a y'o laminè ko: mun kèra?

- A k'o ma, ni mògò ye dunun fò k'a fara a
banna.

- A k'o kuma ye tinyè ye. A ko a dògònin
ma, e ka bila kèlenyè.

Bamananw ni fulaw ye nyògòn sòrò jòn-
kolonin sokènè kan.

- Bamanan bè fula ta ka taa bila tu kònò,
Fulaw ka jelikè bè pèrèn.

Fulaw bè Bamanan ta ka taa sèmè dènèn
na.

Bamananw ka jelikè bè pèrèn.

dònko kènè

Bamananw ni fulaw ye nyògòn sòrò i n'a fò den pasan n'a bamuso.

Bamanan bë dògòya, fula bë dògòya fulaw ka jelikè Jugudu ko Salenden Minanba ma: Ja, e tè se fosi la, i ye mògò denw minè ka n'u bëe faga. A k'a ma n'i tè siran, n'bè Sanabajugu yòrò fò i ye.

Minanba diminen taara Sanabajugu nòfè Sanabajugu tor'a ni Minanba ka nyògòn-kunbèn in na.

Mamari hamina... a jòrèla, a jigi warola, o de y'a to, a ko ni jònkolonni Bamananw ma fèerèw siri ko Basi Kulubali siw ban-na.

Bamananw yèlènna sow sanfè ka tabale gosi.

Fulaw ko: - kòri Bamanan bë sa ka ban.

Mariheri dalen tun bë suw cèmancè la, kisè kònontòn cir'a fari kan k'u balan a ka finiw n'a farikolo cè.

Mariheri wulila ka taa so. A dògòmuso Ntèn y'a natòla ye, o pérènna ko: Ee dèrè, Mariheri, e bë mun nyini dinyè kònò bawo fadenw tora kèlekèyòrò la?

A ko Ntèn ma, n'i bë hòrònkè lakari i b'a nyinika fòlò.

Ntèn k'a ma n'y'i nyininka

A ko Ntèn ma, misiwolo nyini ka na.

Ntèn taara misiwolo ta kan'o yèrèkè.

Mariheri nan'i jò misiwolo kan, a y'a ka cèsirilan bò, marifikisè kònontòn binna.

A ko: - Ntèn, i ye nin ye wa?...

Ntè ko: òwò!

A ko Ntèn ma, na ni falekisè ye

Ntèn nana ni falekisè ye.

Mariheri ye falekisè in siri a kan na, k'a kun siri a sennkònunikunba la.

A ko: Ntèn ma, kisè wolonfila bë n'disi la, i bë muru kë k'u ci, hali ni falekisè in yèrèyèrèla, o kòrò ye ko n'siranna.

Nka falekisè in ma nyigiyògò ncininni disi in citò muru la. U tilalen, a k'u ka tulu nyini ka d'a ma. A y'o tulu da disi la ka tasuma tugu a disi la fo k'a ja. A ye finimugu tama kelen kë k'a disi siri ka yèlèn a ka so kan ka fulaw sègèrè, bawo kèle tinyèna olu bolo.

A ko: - Fulaw saya ni balo aw bë jumèn de fè? Fulaw ko: - hal'u t'a fè ka saya misali ye.

A ye fula tònin koroton ka taa n'u ye so (Jònkolonni).

A selen so, Jeliw k'a ma:

- Mariheri ni Marimaladò.

Sinbala ni naani:

Tufin Nènèkòròba.

Tufin Nènèncininin.

Galamado Saga.

Barikòròncon.

Girèntonbilen.

Samakòròjòya, a bòra Masa ni Nbèkun la. Olu dalen bë Sèmènèdugu morikè ma seli olu su kan.

«Ala kan'a kë, n'Ala y'a kë fosi t'a la».

Gunbi tomon sisan Sebete, sugilén bë yen

faama dugu don (arondisiman).

Sebete ye ku'lubaliw ta ye.

Kisima sigira yen, o salen,

Mani

Mamadu

ani. Koni Kulubali min ye dugutigi ye kabini şan 1983.

Sebetekaw ye Kulubaliw ye ka bò Masa ni Nbèkun na, olu bòra Manden.

Jeliw ko: - Mariheri ye kamalen ye,

- Mariheri, basa tè fosi ye wolo kujan kò, i bòra Nbèkun ni Masa la.

Anw y'a sòrò, i bòra mògò sèbèw la, bawo dankas de bë danka denkè sirakumù bë coolo fara la.

I mabò mògò piripara la jamajigi Mariheri n'e tun ma taa kèle in na, a tun tè diya./.

Bubakari Kulubali
Zafukuntigi Sirakòrla
(Kulukòrò).

FIYENTOW KA KELE

Nin këra dugu fila fiyentòw ye u tun bë taama ka bò nyògòn na, f'u tun ye tòn-kè nka a laban na kèle nana don u ni nyògòn cè.

Ayiwa kèle donnен u ni nyògòn cè min kë, u k'o tuma na, a tò këra nyédon ye, k'u ka nyògòn kùnbèn dugu fila ni nyògòn cè u ye su dò fò k'u ka nyògòn kùnbèn o la.

U ka dugu fila furancè la nsirajuba dò bë yen o dennen tun don. K'u ka nyògòn kùnbèn o kòrò yen ko min mana k'a la u n'o dòn nyògòn fè.

Ayiwa ala y'a kë dugu kelen, o su selen, a bë minnu sèbè la kosèbè, olu y'u labèn ka t'u da nsirajuba kòrò.

Dugu dò in mògòw hakili bòra olu ma na. Ninnu sigilen tora fò sunògòsu ye dòw'ta.

Sòonin nsiraden kelen bòra san fè ka na kë dò kuncè la lo! o n'a ka bere wulila k'a dabòra.

Olu dama ye nyògòn faron, ka nyògòn faron ka nyògòn da, ka nyògòn da; fò ka taa nyògòn kë ko bëe ye; ayiwa k'asòrò ka nyògòn bolo minè ka na so-sa, u bòlen akala ma.

Ayiwa, dò ninnu y'o mèn min kë, olu ye ci bila ka taa dugu dò in mògòw ma, k'u ye surò ta ye dè? Ko nin y'olu ka ciden kelenpe ye k'o n'u yèrèw kùuru sera yen don o don k'u kùnbèn k'u tò tè segin u ka so o don. Kabini o këra dò ninnu ye kèle bò a ma.

Basiriki Ture.

KUMA KOROMA

Ne Kasimu Tarawele nisòndiyalen bë nin kuma kòròma in cì kibaru ma, mògòw k'u hakilijagabò a kan:

«Mògò bë jiri dò turu i ka du kònò, k'a lamò fo k'a se denni ma, nka i yèrè te se k'a den dun.

Yala o ye mun ye?»

N'bè nka kuma kuncè ni foli ye ka taa kibaru ni arajomali baarakèlaw bëe ma ani n'jenyògòn fèn o fèn bë daban ka fara n'yèrè furumuso Sajo Kulubali kan ani n'ka cèkòròba ni n'ka musokòròba.

Kasimu Tarawele
sojòla «AFVP»
Bamakò.

Mali fiyentòw y'a jira k'olu tè to kò¹ fasobaara la

K'a ta san 1988, desanburukalo tile 19nan ka t'a bil'a tile 21 la, «UMAV», n'o ye Mali fiyentòw ka nyögondémè tòn ye, o y'a ka laadala jamalajè 4nan kè tòn in denbanyuman Madamu Musa TARAWELE ka nyémögoya kònò.

Kènè in tun denbayalen don ni «BEC» mögòw ni göférènama nyémögòw ni lasigidenw ye, minnu yamaruyalen don Mali kònò ka fara mögòba caman kan.

Jamalajè in kèlen ka «UMAV» ka kèlenw ni kétaw jateminè, «UMAV» kuntigi Isimayila KONATE ni Porofeséri Mamadu DANBELE, n'o ye hadamadenya ni kénèya sabatili walew minisiri ye, olu ye jèmukan lase jamalajèlaw ma, min senfè, u y'u sinsi fiyentòw jòyòrò kan, k'a jira ko nyéciba b'u la fasobaara la. O tèmènen kò, u ye wele bila lujuratò ninnu bangebagaw ma, u kana nyinè u denw kò, u kan'u kè falatòw ye; bawo u ni hadaman tòw bée dama ka kan.

Jamalajè kuncèra Madamu Musa TARAWELE ka nyémögoya kònò ni biro kura sigili ye sen kan, min tòndenw hakè ye mögò 9 ye. «BEC» ni göférènama mögòw ni lasigidenw ni ciden yamaruyalenw nyèna «UMAV» denbanyuman Madamu Mariyamu TARAWELE ye kuma ta ka fiyentòw ka tòn kununnamu n'a bilama sanga nyögòn ma. Gèlèya minnu yera sira in wagabòlen kan, a y'olu kunkun n'u nyènyèn tòmò. A y'a jira ko caman bòra jèkulu in ka galabu kénèya la; a k'o bè se ka faamu, bawo se bérè tè tòn ye; min bè se ka fara o kan, o ye tòn nyémögò caman dèsèli ye k'u ka dannaya minèn fa.

«UMAV» denbanyuman y'i nyésin hadamadenya ni kénèya sabatili wale minisiri ma, k'a fo ani k'a walenyumandòn a seko damajira kèli la «UMAV» jamalajèba 4nan walew timèli konyuman na. Minisiri ye gèlèya minnu kofò, Madamu Musa TARAWELE k'a jènna n'o ye. A ko min ye nimsako ye, o ye fiyentòw n'u somögòw wulibaliya ye u kunkow nyènabòli la. O ye wale ye min ka kan ka lajè ji nyémajòlen na.

Madamu Musa TARAWELE da sera jamalajè 4nan fèerè sirilenw ma, minnu timèli ka kan ka kè ni hakili ye, i n'a fò:
- tòn taabolow ka kan ka bén'n'a ka kewalew ye, walasa a ka kétaw kana kè baara lankolonw ye.

- nyè furakèyòrò minnu tògò ko «YEE-LEN», olu bée ka kan ƙa kamali dògòtòrosoba kelen kònò, nyè bè furakè yòrò minna.

- denmisennin fiyentòw somögòw ka kan k'u janto u ladamuli la kosèbè.
- fiyentòw ni hadamaden tòw man kan ka bò nyögòn na; o sira kan, u ka kan kà dege baara la walasa u yèrèw k'u jeniyòrò fin fasobaara la.

- Gawo denmisèn fiyentòw ka yòrò kewalew ka kan ka sinsi.

«UMAV» denbanyuman k'a jigi b'a la ko nin fèerè dababilenw n'a fèsèfèsè u timèli sira kan pariti ni göférènama ni nkaniyanumantigiw bée fè. A y'a nyini fiyentòw fè u ka jè i ko kònò kulu kelen, bawo kònò jèlen de bè biii fò. A y'a nyini somögòw fè, u kan'u denw lafilì k'u ye lujurutòw ye, bawo u mago b'u ka dèmè ni laadilikanw na sanga ni waati bée.

A ye dugawu don biro kura mögòw ye, ale yèrè ni fiyentòw bée tògò la, Ala k'u dèmè, u ka nyèsòrò u ka baara nafama inna.

MALI FIYENTOW KA JEKULUTON «UMAV» BIRO MOGOKURA SUGANDILENW